

Na konci srpna t. r. přednesl prezident ČR pan **Václav Klaus** na Evropském fóru v rakouském Alpbachu referát, ve kterém se zamýšlí nad tím, jaké výhody a nevýhody přineslo rozšíření Evropské unie. Referát s názvem **Náš evropský problém** přinesly Lidové noviny a naše redakce z něj vybrala některé pasáže.

... „Okamžikem vstupu získávají nové členské země pro ně významné politické uznání. Dostává se jim formálního potvrzení vysoké úrovně jejich dnešní politické, ekonomické a obecně civilizační zralosti, vyspělosti a stability. Jsou znovu zařazeny mezi normální evropské země.“

Nové členské země okamžikem vstupu bohužel nezískaly výraznou možnost ovlivňovat rozhodovací procesy v EU. Největší brzdou je to, že demokratický deficit EU a její dnešní míra byrokratické jejich účinnou participaci na rozhodování fakticky neumožňují. Pro pořádek bych chtěl dodat, že rozšíření EU není skutečnou výhodou ani pro staré členské státy. V celé předvstupní éře výnosy z kontaktů s budoucími členskými zeměmi pro staré členské země převyšovaly náklady, které na to vynakládaly. Po rozšíření se poměr nákladů a výnosů pro tyto země nezlepší, spíše se naopak zhorší.

Zvýšení počtu členů z 15 na 25 sice znamená zvětšení EU jako komplikované, hierarchicky strukturované organizace, ale síla EU jako takové se nijak výrazně nezmění. Zvýšení počtu členů povede pouze k zvětšení iluzí těch, kteří mají „blokové“ nebo snad kontinentální vidění světa, tedy těch, kteří předpokládají, že bude-li Evropa větší a kompaktnější, bude mít větší šanci čelit hegemonii USA a obrovským aspiracím Asie. Toto vidění světa je však fatálním omylem. V realitě neexistuje žádný souboj kontinentů. I tolik diskutovaná vysoká či nízká konkurenceschopnost Evropy je jen statistickým artefaktem, neboť existuje jen a jediné konkurenceschopnost firmy. Kontinent (ani EU) není ekonomickým subjektem, nevyrábí, neobchoduje, neinovuje, neinvestuje, nespořídá, neracionalizuje výrobu, nesnižuje náklady.

Vezmu-li všechny tyto argumenty v úvahu, pak musím dojít k závěru, že krátkodobé efekty rozšíření EU velké nejsou. Středně a dlouhodobě vidím tři

zásadní efekty. Na straně jedné se jedná o známé, i když kvantitativně přeceňované efekty většího prostoru (economies of scale), na druhé straně o efekty konvergence. Třetí velký problém je spojen s kvalitou, náklady a demokratičností rozhodovacích procesů uvnitř EU (a s důsledky postupné eliminace rozhodování na národní úrovni).

Která „public goods“ patří na kterou úroveň veřejného rozhodování, je a bude věčným sporem. Naše názory na to se budou lišit. Jedna věc je však na základě historické zkušenosti jistá: na demokracii je státu přesně akorát. Svazek, spolek, unie obcí, okresů či krajů je málo. Nadstátní struktura je naopak na demokracii příliš velká. Pochopení této věci by mělo být hlavním kamenem a hlavním kritériem při dotváření evropské integrace. Postupovat opačně nelze. Nelze nadměrně unifikovat (a centralizovat) a pak, dodatečně, hledat to zásadní – demokracii.

Půl století trvajícím evropským pohybem směrem vzhůru, jednosměrný přesun pravomocí od států k nadstátním orgánům, je součástí širšího pohybu od soukromého k veřejnému, od individuálního ke kolektivnímu, od důvěry v rozhodování svobodného jedince k důvěře v rozhodování instituce, je součástí ideového posunu nešťastného a tak rozporuplného dvacátého století. Někteří z nás se domnívají, že je to velká chyba. Neříkají to ale proto, že by byli proti evropské integraci. Říkají to proto, že vědí, že lidskou společností (a proto i Evropu) sjednocuje trh a další spontánně vznikající lidské aktivity a že ji nesjednocují žádné „společné politiky“ – společná zemědělská, společná průmyslová, společná protimonopolní, společná zahraniční, atd. Ty naopak Evropu rozdělují. ...

[LIDOVÉ NOVINY, 28. – 29. 8. 2004]

Architekta Vladimíra Miluniče není třeba nijak zvlášť představovat. Tančící dům – jeho nejznámější stavbu stojící na vltavském nábřeží v Praze – zná téměř každý. Méně se však již ví, že se tento architekt věnuje kromě individuálních projektů i problémům přeměny panelových socialistických sídlišť (Hvězda, Petřiny, centrum sídliště Malešice). Z rozho-

voru, který na toto téma poskytl deníku MF Dnes jsme pro vás z článku **Kamily Špačkové – Sídlíště? Těžší než Tančící dům**, vybrali tyto pasáže:

Proč je projekt sídliště těžší než Tančící dům?

Tančící dům, na kterém jsem spolupracoval s architektem Frankem Gehrym, byl relativně lehký úkol, pomocí porevoluční euforie a podpory prezidenta Havla, na nábřeží krásného města s neomezeným rozpočtem a podobně. Sídlíště je často pouhým mrtvým schématem. Je mnohem těžší do chudého sídliště vymyslet něco, co by nevábnému sousedství pomohlo, aniž by se snad nad ně povyšovalo.

Projektoval jste areál Hvězda s jedenácti domy na Petřinách v Praze, kde jste jako dominantu použil řadu rohových a samostatných věží.

Inspiraci jsem našel na ostrově Hvar v Chorvatsku, kde stojí obranné věže, které měly v historii svou jasnou funkci. Dole byl ustájený dobytek, ve střední části pracovaly ženy a nahoře seděli chlapi, kteří popíjeli kávu, hráli šachy a občas po někom seshora vystřelili. V mém případě na Petřinách je to tak, že analogií dobytky jsou obchody v přízemí, ve střední části žije středně majetná vrstva a nahoře ve věžích jsou ti největší zazobanci.

Říkal jste, že se specializujete na sociální výstavbu. Co už máte v této oblasti za sebou?

Za totality jsme v těžkých podmínkách s architektem Janem Línkem postavili řadu domovů důchodců, ve kterých bydlí celkem asi dva tisíce obyvatel. Dělal jsem například také projekt na nový Jedličkův ústav, po revoluci jsme postavili dětský stacionář v Českých Budějovicích, nyní pracuji na dvou domovech dětí a mládeže v pražských Modřanech a v Českých Budějovicích, mám také zpracovaný prováděcí projekt na hospic tamtéž pro Červený kříž, na který ale nejsou peníze.

Podle čeho se liší klienti, kteří si vyberou typový projekt od developerské společnosti, od těch, kteří jdou za architektem a chtějí něco originálního?

Nemám nic proti těm, kteří si vyberou kvalitní levný typový dům. Bohužel

v záplavě produkce nejmenovaných společností je dobrých typových domů jako šafránu. Sám za sebe si myslím, že jsem schopen za stejnou cenu nabídnout nekonfekční individuální dům přímo na tělo.

Přijmete každou zakázku, nebo dokážete i odmítnout?

Na začátku přistupuji ke každému klientovi s maximální vstřícností. Ale když to opravdu nejde, následuje rozhodnutí. Nedávno jsem se s klientem rozešel po vypracování studie v počátku spolupráce. Chtěl postavit dům v oblasti, kde jsou územním plánem stanoveny určité regulativy. Při projektování se řídím přáním investora, intuicí, světovými stranami, konfigurací terénu, místním kontextem, podnebím a podobně a až v poslední řadě regulativy územního plánu. Věřím totiž, že je možné v rozumné diskusi přesvědčit schvalovací orgány, že existuje řešení i za cenu porušení regulativu, které bude výhodnější jak pro kontext, tak současně pro investora. Tento přístup předpokládá souhru investora s architektem, ke které tady nedošlo.

[MF DNES, 14. 7. 2004]

Jak je to s kvalitou architektonických projektů u individuální výstavby – na toto téma přináší článek **Silvie Králové** názory architekta Jana Jehlíka v článku **Masová výstavba nemá valnou hodnotu**.

Jak hodnotíte architekturu rodinných domů u nás? Jsou na tom rodinné domy skutečně tak špatně?

Nerad to říkám, ale současná masová výstavba rodinných domů opravdu nemá valnou hodnotu. Ať už jde o developerské plošné projekty nebo individuální katalogové domy. Rád bych respektoval takový způsob stavění, ale nevěřím tomu. Nevěřím, že je to upřímné. Jsem přesvědčen, že takové stavění neodráží skutečné potřeby lidí, že pouze povrchně reaguje na jejich představy nebo jim je spíše podsouvá.

Nedochází k tomu nejdůležitějšímu – k hledání, k dialogu architekta s klientem o charakter jeho bydlení na příští desítky let. Ono je to stejné jako v jiných oblastech – to dobré je nutné hledat, vynaložit úsilí a starat se. Když to nechám na jiných, tak mě oni svůj názor a přístup bez problémů vnutí. Nemyslím, že je apriori špatné produkovat domy jako zboží a že je

omylem stavět nová sídliště. Jen věřím tomu, že obydlí je více než zboží a že člověk by měl novým osídlením vstupovat do dosud nezastavěné krajiny velmi opatrně a šetrně.

Do jaké míry za to, že se staví takové domy, mohou developerské společnosti a do jaké míry lidé?

Všichni za to můžeme. I architekti – neumíme zatím přijít s alternativou pro lidi obávající se moderní architektury s jejími atributy výjimečnosti, abstrakce a „studenosti“. A ten prostor obsadili developéři a tvůrci katalogů. Myslím, že tuto situaci hodně ovlivňují obce. Většinou rezignovaly na intenzivní hledání dobrého bydlení, a tedy i dobrých architektů, a přenechaly aktivitu poloprofesionálům-developerům. A jejich cílem je zcela přirozeně zisk.

Stále se hodně mluví o tom, že lidé v ČR nevyužívají služeb architektů a většina stále dává přednost zmiňovaným projektům na klíč. V čem to podle Vás je?

Všude na světě jsou architekti vytlačováni developerskými a obchodními společnostmi, stavění je velmi výnosný obchod. Těmto firmám se daří přesvědčit lidi, že dům je jako auto nebo jako bazén. Že stačí pročíst si pár módních časopisů, prokonzultovat to s přáteli a s nákupním vozíkem vyrazit na nákup projektu nebo radši celého domu. Jde přece o zboží jako každé jiné. Nevím. Myslím, že člověk nemá lpět na ničem, ale mám za to, že dům je přece něco jiného, že vždy byl něco jiného než jen zboží.

Jak poznat dobrého, kvalitního a zkušeného architekta?

Důležité je věnovat hledání čas, trpělivě pátrat a nesmiřovat se s polovičatými pocity. Je dobré ptát se v okolí, hledat v odborných časopisech, na internetu (např. www.arch.cz, www.archiweb.cz). Velmi dobrým zdrojem je každoročně vydávaná ročenka Česká architektura (www.prostor.net), která bude v letošním ročníku obzvláště cílená na stavby pro bydlení.

Je nutné osobně poznat architekta a jeho domy i to, jak pracuje, jaké má zkušenosti s domy pro bydlení, jaké má případné spolupracovníky a podobně. Architektura není design či obrázek, ale komplikovaná struktura, kterou musí někdo vymyslet, vyprojektovat a uhlídat její rea-

lizaci. A co je důležité – to celé v dialogu s klientem.

[LIDOVÉ NOVINY, 31. 8. 2004; POZN. REDAKCE: Z ROZHOVORU BYLY VYBRÁNY POUZE NĚKTERÉ PASÁŽE.]

Jak se mění centra našich měst – je článek **Silvie Králové**, který si všímá přerodu center našich měst za posledních přibližně patnáct let.

Centra měst by měla sloužit lidem, říkají architekti. Změny se proto ubírají tímto směrem – reguluje se doprava a náměstí se přestavují tak, aby byla místem, kde se budou moci lidé scházet. Celkově se zlepšuje vzhled měst, zejména jejich historických částí. Zlepšuje se nejen stav majetku soukromých osob, ale i stav majetku, který dříve patřil státu a nyní je po převodu ve vlastnictví obcí.

„Výrazně se změnila centra především těch měst, která měla potenciál cestovního ruchu. Centra měst by měla vždy sloužit především lidem, svým obyvatelům. Turisté jsou jen nadstavbou. Mnohdy se ale centra měst mění ve prospěch turistů a v neprospěch jejich původních obyvatel. Zvedly se zde ceny nájmu, prodávaného zboží a služeb. Proto se řada obyvatel odstěhovala jinam“, říká Milan Körner, vedoucí Odboru urbanistické koncepce hlavního města Prahy. To je podle jeho slov problém řady evropských metropolí, jejichž centra jsou doslova vylidněna. Nejvíce se podle něj pozvedla centra těch měst, která dříve spadala pod nějaké bývalé okresní město.

Jedním z nejčastěji řešených problémů v centrech měst je regulace dopravy. Zásadním problémem se pak samozřejmě stává otázka parkování. Například v sousedním Německu nebo Rakousku má celá řada i relativně malých měst přímo v centrální části podzemní garáže.

Ve výčtu změn je potřeba také uvést, že poněkud chybí nová bytová výstavba. Projektant František Matyáš říká: *„Výstavba bytů se rozbíhá především ve větších a prosperujících městech. Často však směrem, který není příliš správný a má trochu charakter chaosu a nesprávných postupů, které jako kdyby nerespektovaly zásady urbanismu. Na druhé straně se ale musí uvést, že stejné problémy jsou i ve městech západní Evropy a zejména USA a Kanady“.*

[LIDOVÉ NOVINY, 17. 8. 2004]

Přibližně kolem roku 2030 poklesne celosvětová zásoba ropy na necelých devět procent současného stavu. V roce 2050 až 2100 nebudou k dispozici žádná fosilní paliva z dnes známých nalezišť. S řešením, které nabízejí vědci, nás v článku **Vozidlo, které by použil Jules Verne** seznámí **Luboš Veverka**.

Problém energetických zdrojů pronásleduje člověka už celá tisíciletí. Již dříve existovaly vize budoucnosti – lidé v nich dokázali zkrotit všechny přírodní živly. Ale svět Julese Verna byl světem bez ropy. Jeho hrdinové ovládali přírodu pomocí elektřiny, plynu a stlačeného vzduchu. Kromě obligátního parního stroje jim tedy stačí energetické zdroje, které dnes označujeme jako alternativní.

Elektrický pohon má mnoho výhod – je tichý, odpadá volnoběh, snáze se ovládá. Jeho největším nedostatkem přitom již dnes není vysoká hmotnost baterií, ale dobíjení akumulátorů, které trvá několik hodin a také nízká účinnost pohonu (well-tu-wheels). Sériově dnes vyrábí elektromobily Ford. Jde o dvoumístné automobily určené pro městský provoz. Akumulátory se dobíjejí zhruba osm hodin. Z tohoto důvodu dnes zkoušejí vědci problém řešit palivovými články, které vyrábějí elektřinu přímo v automobilu. Ta vzniká chemickou reakcí vodíku a kyslíku. Problémem je však uchování vodíku v nádrži vozidla (vodík v kombinaci s kyslíkem rád vybuchuje) a tři až pětkrát větší palivová nádrž, než jaká stačí na benzin. Sériovou výrobu tohoto vozidla plánuje automobilka Toyota již na rok 2005. Automobil ujede na jedno natankování asi 250 km a bude stát kolem 2,5 milionu korun.

Dalším možným typem pohonu je stlačený vzduch. Navrhovaný automobil má nádrž sestavenou ze tří trubíc z uhlíkových vláken uloženou na spodku auta. Doplnění nádrže má na starosti zabudovaný kompresor napájený z běžné elektrické sítě. Emise automobilu jsou nulové – z vozidla vychází jen vzduch, který se navíc filtruje, takže je čistější než okolní ovzduší. I tento systém má však svá úskalí. Největší problém je s účinností, protože na pohon kol lze využít jen minimum vložené energie.

Jaký tedy bude svět bez ropy? To lze nyní jen těžko odhadnout. Jisté však je, že alternativ a vizí je dost.

[LIDOVÉ NOVINY, 21. 8. 2004]

Z MONITORINGU TISKU MINISTERSTVA PRO MÍSTNÍ ROZVOJ

Konzultační dny k bytové problematice

Ministerstvo pro místní rozvoj pořádá i ve II. pololetí 2004 bezplatné konzultační dny zaměřené na metodicko-poradenskou činnost, a to zejména pro obce jako vlastníky bytového fondu, městské a krajské úřady, další organizace a orgány i občany. Konzultační dny se průřezově týkají problematiky bydlení, správy a provozu bytového fondu včetně nájmu bytů a nebytových prostor, vlastnictví bytů a souvisejících právních otázek. Konzultační dny se uskuteční 12. října, 9. listopadu a 7. prosince.

Nejpozději tři dny před konáním bude na webové stránce ministerstva www.mmr.cz pod menu „Bytová politika“ k dispozici program příslušného konzultačního dne.

[VEŘEJNÁ SPRÁVA Č. 35/2004]

Projektové inkubátory Zdravých měst Markéta Židlická

Informace o konzultačních setkáních potencionálních předkladatelů projektů zčásti financovaných z fondů Evropské unie. Informace na www.nszm.cz – Národní síť Zdravých měst ČR.

Informace o tom, jak sestavit projekt, a o jednotlivých bodech projektové žádosti lze nalézt i na serveru www.strukturalni-fondy.cz

[VEŘEJNÁ SPRÁVA Č. 33/2004]

Noví členové EU hlásí velký zájem o strukturální fondy

Zuzana Kleknerová

Tři měsíce po vstupu do Unie zaplavily podatelny ministerstev v ČR, Polsku, Maďarsku i Slovensku stovky nových žádostí na peníze z fondů EU. Na tzv. Společný regionální operační program (SROP), pod nějž tyto projekty spadají, Brusel jen pro letošek vyčlenil 3,2 miliardy korun. Unie hradí až 75 procent veškerých nákladů.

[HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 9. 8. 2004; WWW.IHNED.CZ/KLEKNEROVA]

Jak připravit projekt pro strukturální fondy EU

Článek nabízí výběr základních pravidel či problematických oblastí, které musí žadatel (konečný příjemce finančních prostředků) ve své projektové žádosti zohlednit. V článku je uvedeno tzv. „desatero“ rad a doporučení, které sestavil tým Společného regionálního operačního programu (SROP) ve spolupráci s Odborem Rámce podpory Společenství MMR.

[MODERNÍ OBEC Č. 8/2004]

Ministr Paroubek jednal s prezidentem Výboru regionů EU

Ministr pro místní rozvoj Jiří Paroubek se 20. září sešel na pracovním jednání s prezidentem Výboru regionů Evropské unie panem Peterem Straubem. Výbor je hlavním poradním orgánem Evropské komise v oblasti politiky hospodářské a sociální soudržnosti.

Během jednání oba politici posoudili ratifikace Ústavní smlouvy EU, finanční perspektivy EU do roku 2013 a podíl České republiky na unijních programech hospodářské a sociální soudržnosti a jejich decentralizaci.

[TISKOVÁ ZPRÁVA MMR, 20. 9. 2004]

Nejlepší bytový dům z cihel

Dana Jakešová

Vítězem šestého ročníku veřejné anonymní architektonické soutěže pro architektky, projektanty a studenty, vyhlášené pod názvem O nejlepší bytový dům z cihlového systému Porotherm 2004, se stal architekt Josef Smutný s návrhem, který umožňuje později slučovat malé byty ve větší.

[MLADÁ FRONTA DNES, 1. 9. 2004]

Povodně stály 75 miliard korun dsko

Ničivé povodně v srpnu 2002 způsobily celkové škody za 75 miliard korun. K tomuto číslu dospělo Ministerstvo pro místní rozvoj, které dopady povodně zkoumalo.

V minulých dvou letech už stát poskytl na odstranění škod téměř 14 miliard. Polovinu přitom získal díky úvěru od Evropské investiční banky. Téměř 6 mili-

ard dostala Česká republika od Evropské unie z Fondu solidarity. Velká část z evropských peněz přitom směřovala přímo zasaženým obcím a krajům. Lidem, kterým voda vzala byt nebo dům, stát pomohl celkem 119 milionů korun. Obce dostaly ze státního rozpočtu na obnovu bytového fondu přes dvě miliardy korun.

[MLADÁ FRONTA DNES, 7. 8. 2004]

Změnit územní plán je složitější

Hana Vorlíčková

Článek se zabývá problematikou podávání žádostí o změnu územního plánu hlavního města Prahy. Pokud chce drobný investor změnu v územním plánu, musí žádost podat pouze prostřednictvím městských částí, na jejichž území se daný pozemek nachází. Podrobný postup, jak

podat žádost o změnu územního plánu je uveden na webových stránkách www.praha-mesto.cz. Zastupitelstvo hlasuje o změnách jednou až dvakrát ročně, ale nikdy není jisté, zda změny povolí.

[HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 26.8.2004; WWW.IHNED.CZ/VORLICKOVA]

-tb-